

GÖTEBORGS UNIVERSITET

En inblick i musikundervisningen i San Francisco

Erik Frennberg

LAU370 ht 2010

Handledare: Åsa Bergman

Examinator: Jan Eriksson

Rapportnummer: HT10 1120 19

Abstract

Examensarbete inom lärarutbildningen

Titel: En inblick i musikundervisningen i San Francisco.

Författare: Erik Frennberg

Termin och år: ht 2010

Kursansvarig institution: Sociologiska institutionen

Handledare: Åsa Bergman

Examinator: Jan Eriksson

Rapportnummer: HT10 1120 19

Nyckelord: High School, Musikundervisning, Elevinflytande

Sammanfattning:

Syftet med den här uppsatsen är att nå en fördjupad insikt i vad man undervisar i ämnet Musik på två olika High schools i San Francisco Bay Area samt vad som påverkar lärarna i deras undervisningsurval. De centrala temana behandlar undervisningens innehåll och mål samt elevernas inflytande över undervisningen. Jag valde att genomföra studien utifrån ett svenskt forskningsperspektiv. Jag valde också att använda mig av kvalitativa fallstudier som forskningsmetod. Det visade sig både i litteraturen och i mina resultat att det råder en diskrepans mellan mål för ett ämne och för vad som faktiskt undervisas. Lärare prioriterar en del av de moment som ingår i ämnet, medan andra faller bort. Något som påverkade lärarna i studien i deras undervisningsurval var ämnets traditioner och historia. Elevernas inflytande över undervisningen var marginellt trots att lärarna gav uttryck för att de värderade elevinflytande högt.

Förord

Ända sedan jag började på lärarprogrammet har jag velat möta undervisningskontexter utomlands. Jag vet inte varför, men jag tror att det har att göra med att jag under mitt liv hittills sett väldigt mycket svensk skola. Jag har länge känt ett sug efter nya perspektiv och förhållnings-sätt. Detta sug har givetvis dämpats från och till under min utbildning, vilken verkligen har vidgat mina vyer. Ändå har tanken legat och gnagt under hela min utbildning och jag har då och då noterat att terminerna rusar förbi. För drygt ett år sedan insåg jag att slutpraktiken hösten 2010 faktiskt skulle bli min sista chans och i början av det här året bestämde jag mig för att satsa på att skriva min uppsats i USA. Jag bestämde mig snabbt för att jag ville åka till San Francisco och möta kulturen i en av världens mest öppna, mångkulturella, spännande och vackraste städer.

Tack till min handledare Åsa Bergman för handfasta råd och nya perspektiv.

Tack även till biblioteket på Högskolan för Scen och Musik i Göteborg för hjälp med litteratur.

Innehållsförteckning

Abstract	ii
Förord	iii
Innehållsförteckning	iv
Inledning	1
Syfte och frågeställningar	3
Teoretisk anknytning	4
3.1 Tidigare forskning	4
3.2 Ackulturation	5
3.3 Innehåll i ämnet musik	5
3.4 Samarbete och elevinflytande	6
Metoder och tillvägagångssätt	8
4.1 Skolororganisationen i Kalifornien	8
4.2 Presentation av skolorna och deras förutsättningar	9
4.3 Presentation av lärarna	10
4.4 Förarbete	11
4.5 Val av metoder	11
4.5.1 Observation	11
4.5.2 Samtal	12
4.5.3 Intervju	12
4.6 Urval	13
4.7 Avgränsningar	13
4.8 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet	14
4.9 Etiska överväganden	14
4.10 Disposition	15
Resultatredovisning	16
5.1 Mål i musikundervisningen	16
5.2 ”Traditionell amerikansk musikundervisning”	17
5.3 Presentation av musikundervisningen	18
5.4 Elevinflytande och ledarskap	20
5.5 Ett svenskt perspektiv	20

Slutdiskussion	22
6.1 Resultat	22
6.1.1 <i>Yttre förutsättningar, ramar och mål</i>	22
6.1.2 <i>Traditionell musikundervisning</i>	22
6.1.3 <i>Elevinflytande</i>	23
6.1.4 <i>Ett svenskt perspektiv</i>	23
6.1.5 <i>Sammanfattning</i>	23
6.2 Studiens betydelse för yrkesprofessionen	24

Referenser

Bilaga A: Intervju- och samtalsguide

1. Inledning

I detta kapitel ger jag en bakgrund och en ämnesdidaktisk motivering till undersökningen samt visar på exempel hur undersökningen stöds av styrdokument.

De senaste hundrafemtio åren har västvärlden präglats av omfattande kulturella förändrings- och moderniseringsprocesser. Kommunikations- och transportsektorn utvecklades under artonhundratalets andra hälft. Samtidigt slöts gemensamma mellanstatliga avtal som underlättade arbetskraftsförflyttning mellan olika länder. Detta gav förutsättningar till den stora emigrationen från Europa till Nordamerika under slutet av artonhundratalet och början av nittonhundratalet. Under slutet av nittonhundratalet utvecklades kommunikationsteknologin i snabbare takt än någonsin tidigare. Detta ledde till att avstånden krympte och möjligheten att direktkommunicera med människor på andra sidan jorden blev var medborgares.

Idag kommer ingen människa undan globaliseringen, vilken rör sig inom såväl ekonomiska och politiska fält som kulturella och teknologiska. Anthony Giddens (2003) beskriver globaliseringen som en grundläggande förändring av hela vår livssituation. Alla påverkas av händelser och beslut som fattas runt om vår jord. Ju mer kommunikations- och transportsektorn utvecklas desto större tenderar arbetskraftsförflyttningen att bli. En stor skillnad idag jämfört med den stora emigrationen runt förra sekelskiftet är att man inte behöver ge upp sina rötter för att pröva vingarna utomlands. Ett stort antal människor väljer att studera eller arbeta utomlands under ett antal månader. Många blir kvar, men de allra flesta kommer hem igen, berikade av erfarenheter från en annan kultur och ofta med en större förståelse för människors olikheter. Multinationella företag förflyttar regelbundet personal mellan olika länder. Politiker reser för att träffa internationella överenskommelser och experter delar med sig av sina kunskaper till andra kulturer. Som exempel är arbetsmarknaden mycket god för europeiska engelsklärare i stora delar av Asien. När möjligheterna finns att snabbt kunna komma tillbaka till vänner, jobb och hem eller att kunna ta med sig sin familj utomlands och erbjuda skola etcetera, tyder mycket på att det internationella arbetskraftsutbytet kommer att öka än mer framgent.

Även skolan har präglats av omvärldens kulturella förändringsprocesser och i styrdokumenterna betonas idag betydelsen av internationalisering och mångkulturalism. I 1994 års läroplan för de frivilliga skolformerna slås fast att alla yrkesområden förändras i takt med ökad internationell samverkan (Utbildningsdepartementet, 1994) [Lpf 94]. Då ett av skolans uppdrag är att förbereda eleverna inför sitt kommande yrkesliv måste de givetvis bli medvetna om yrkenas internationalisering. Sverige är ett mångkulturellt land och det är viktigt att eleverna under sin skoltid får leva i en vardag präglad av kulturell mångfald, vilket betonas i nedanstående citat från den senaste läroplanen för grundskolan (Utbildningsdepartementet, 1994) [Lpo 94].

Det svenska samhällets internationalisering och den växande rörligheten över nationsgränserna ställer höga krav på människors förmåga att leva med och inse de värden som ligger i en kulturell mångfald. Medvetenhet om det egna och delaktighet i det gemensamma kulturarvet ger en trygg identitet som är viktig att utveckla, tillsammans med förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. (s 5)

Hans Ingvar Roth (1998) skriver också om vikten av att kunna leva med kulturell mångfald och menar att skolan både har ett ansvar och en möjlighet att stärka förmågan till det hos alla i verksamheten. I grundskolans kursplan för Musik poängteras musikens roll för den kulturella mångfalden i följande citat: ”Musikens gränsöverskridande karaktär kan ge eleverna möjligheter att samverka i gemensamt musicerande oberoende av etnisk och kulturell bakgrund och gör ämnet till ett socialt viktigt instrument i skolan” (Skolverket). Även lärares vardag präglas

av den kulturella mångfald som idag råder i svensk skola och det är centralt att kunna bemöta de möjligheter och problem som följer. Oavsett om man kommer att jobba i Sverige eller utomlands är det av yttersta vikt att man kan förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. De villkor och värderingar som dominerar en kultur hänger samman med dess traditioner. Ett sätt att utveckla förmågan att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar kan vara att på ett djupare plan än genom en ytlig kontakt närma sig en annan kultur. Jag är övertygad om att ju fler kulturer du möter och tar del av, desto öppnare blir du och desto mer förstående för och intresserad av andra blir du. Ett sätt att fördjupa sig är att leva i kulturen ett tag och ta del av befolkningens traditioner. Då menar jag inte i första hand traditioner som Thanksgiving Day, Ramadan eller Midsommarafton – traditioner som enligt Giddens (2003) håller på att luckras upp. Jag tänker snarare på traditioner som mer omedvetet för vidare kulturens värdefrågor. Traditioner som lever genom begrepp som ”traditionell undervisning”, ”traditionell melodi” eller ”traditionell mat” och som Giddens menar hör till grupper, samhällen och kollektiv.

Med dessa tankar kring internationalisering och traditioner bestämde jag mig tidigt för att skriva min uppsats utomlands. Jag ville vidga mina vyer och möta nya kulturer genom att spendera en längre tid i ett annat land och i en annan vardag. Under den verksamhetsförlagda delen av min utbildning och under de år jag jobbade som obehörig musiklärare såg och hörde jag hur musiken eleverna möter i musikundervisningen och i all kommersiell musik domineras av influenser från USA. Ericsson och Lindgren (2010) lyfter detta fenomen och drar utifrån sin studie slutsatsen att vardagskulturen eleverna förutsätts lära sig om enbart behandlar angloamerikansk rock- och popmusik. Jag fann det oerhört intressant att studera hur dessa populärmusikaliska influenser förs vidare mellan generationerna på ”hemmaplan”, alltså i amerikansk skolundervisning. Valet föll på San Francisco, en medelstor amerikansk stad som förutom ett rikt musikaliskt arv även besitter en rik kulturell mångfald då staden saknar etnisk majoritet.

Till sist vill jag förklara begreppen ”traditionell musikundervisning” och ”elevinflytande”, vilka förekommer frekvent i uppsatsen och vilka två av mina frågeställningar bygger på. Ordet ”traditionell” har latinskt ursprung och betyder ”överlämnande”. Med traditionell musikundervisning menar jag den musikundervisning som historiskt sett varit dominerande i ett land eller en stat. Begreppet elevinflytande har många tolkningsmöjligheter, men är bland annat synonymt med påverkan. Med elevinflytande syftar jag på den möjlighet eleverna har att påverka lärarnas val av undervisning.

2. Syfte och frågeställningar

När man som vuxen människa, uppvuxen i en kultur, möter en annan kultur i dess kontext gör man det aldrig förutsättningslöst. Man är präglad av kulturen man vuxit upp i och det skapar ett filter genom vilket man möter det nya. När jag studerar musikundervisning i Kalifornien gör jag det utifrån min uppfattning om vad musikundervisning är. Min bild av musikundervisning är skapad i den svenska utbildningsorganisationen och min förförståelse inför det nya kommer alltid att ha svenska förtecken. Därför har jag antagit ett svenskt forskningsperspektiv på min uppsats.

Syftet med den här uppsatsen är att nå en fördjupad insikt i vad man undervisar i ämnet Musik på två olika High schools i San Francisco Bay Area samt vad som påverkar lärarna i deras undervisningsurval.

Mina frågeställningar är:

- Vilka statliga mål finns för musikundervisningen?
- Vad innebär traditionell musikundervisning för lärarna och hur förhåller sig musikundervisningen som bedrivs idag till den traditionella?
- Vilket inflytande har eleverna över undervisningen?

3. Teoretisk anknytning

Detta kapitel beskriver uppsatsens teoretiska ramverk och klargör vilket forskningsperspektiv som anläggs.

3.1 Tidigare forskning

Det finns omfattande svensk forskning om musikundervisning. Detta är inte vare sig en fullständig eller allmänt orienterande redovisning av forskningsfältet. Däremot är det en kort beskrivning av den litteratur som utgör min forskningsbakgrund. Följande översiktliga redovisning av mitt teoretiska ramverk fördjupas senare i kapitlet.

Åsa Bergman (2009) beskriver i *Växa upp med musik* hur elever använder musik i olika sammanhang och vilken roll musiken, musikhändelser och musikaliska aktiviteter spelar i deras ständigt pågående identitetsprocesser och kunskapsutveckling.

Bo Emanuelsson (1990) beskriver i *Musik i skolan* musikämnets utveckling ur ett didaktiskt perspektiv och utgår från skolstadgar, läroplaner, utbildningsplaner och skolutredningar. Han redogör för hur samhället och tendenser i tiden påverkar innehållet.

Claes Ericsson (2002) tar i *Från guidad visning till shopping och förströdd tillägnelse avstamp* i ungdomars uppfattning om musikaliskt lärande samt deras uppfattning om förutsättningar och villkor för lärandet och studerar spänningsfältet mellan musikaliskt lärande i skolan och på fritiden.

Claes Ericsson och Monica Lindgren (2010) redogör i *Musikklassrummet i blickfånget* för begreppen ”marknadestetik” och ”vardagskultur” och sorterar in momenten i musikundervisningen under dessa begrepp. De behandlar också den krock som uppstår mellan elevers vardagskultur, skolans fostransuppdrag och elevdemokrati.

I *En skenande värld* betraktar Anthony Giddens (2003) globaliseringens effekter på världen.

I *Svensk rock* behandlar Lars Lilliestam (1998) begreppet ”ackulturation”.

Dan Lundberg, Ove Ronström & Krister Malm (2000) beskriver i *Musik, medier, mångkultur* de fyra faser genom vilka musiken kan ”mediafieras” på sin väg mot nya kulturella sammanhang.

Hans Ingvar Roths (1998) *Den mångkulturella parken* gav mig en bild av värdet av kulturell mångfald.

Olle Zandén (2010) redogör i *Samtal om samspel* musiklärares diskussioner om ensemblespel på gymnasiet. Han analyserar lärarnas bedömningskriterier utifrån styrdokument och beskriver de diskrepanser som kan råda mellan musiklärares bedömningskriterier och styrdokument.

Marie-Helene Zimmerman Nilssons (2009) musikdidaktiska undersökning *Musiklärares val av undervisningsinnehåll* utgår från ett variationsteoretiskt perspektiv på ämnet. Hon redogör för diskrepansen mellan att innehållet styr lektionerna och att aktiviteten utgör innehållet samt diskuterar lärarnas val av innehåll och relaterar det till läroplanen.

3.2 Ackulturation

Jag skriver i inledningen att människor flyttar runt hela jorden och att det kan ses som en effekt av globaliseringen. Dagligen sker kulturella utbyten mellan personer från olika kulturer. Dessa kulturella utbyten kan leda till ackulturation, vilket innebär att delar av kulturer blandas med varandra och startar en förändringsprocess. Ericsson (2002) ställer ackulturation mot transmission där transmission innebär att en kultur övertas av en annan utan att kulturen transformeras. Lilliestam (1998) skriver om ackulturation att varje gång något övertas från en kultur till en annan omformas det efter den nya kulturen och innebär således där något annat än det gjorde i den ursprungliga kulturen. Lilliestam menar vidare att många kulturella uttryck vi upplever som våra egna ofta härstammar från en annan kultur. Ericsson anser att ackulturation kan leda till ökad global kulturell förståelse.

Att människor är i rörelse är inget nytt fenomen. Däremot skapar kommunikationsteknologins nya möjligheter till livekommunikation på långdistans fler möjligheter till och andra vägar för kulturellt utbyte. För musikens del spelar medier en allt större roll för dess spridning och dess möjlighet till utbyte. Dan Lundberg, Ove Ronström & Krister Malm (2000) beskriver i 'Musik, medier, mångkultur' de fyra faser genom vilka musiken kan "mediafieras" på sin väg mot nya kulturella sammanhang. En kort sammanfattning ger att i den första fasen sker inspelning av musik. När musik är inspelad kan den med lätthet spridas ut i världen. I den andra fasen kan musiken med modern teknik bearbetas och länkas med andra kulturella uttryck som exempelvis film. I tredje fasen når musiken via media ett nytt sammanhang och plockas där upp av lokala musiker som tolkar musiken. I fjärde fasen spelar de lokala musikerna in sin tolkning av musiken. Dock menar Ericsson (2002), med hänvisning till Estelle Jorgensen, att det inte är tillräckligt att analysera och framföra musik för att varken transmission eller ackulturation ska komma till stånd. Dessa former av kulturtillägnelse förutsätter en djupare relation till kulturen. De förutsätter förståelse, medvetande och utvecklande av (musikaliska) färdigheter (Jorgensen, 1997; Ericsson, 2002: s 70).

3.3 Innehåll i ämnet Musik

För att kunna uttala sig om vad man undervisar i Musik är det centralt att ha en bild av vad som ingår i ämnet. Ur grundskolans kursplan för Musik (Skolverket) går att uttolka vilka moment som bör ingå i undervisningen. Men det är inte alls säkert att vad som står skrivet i de nationella styrdokumenterna överrensstämmer med det undervisningsurval som lärare gör på fältet. Zandén (2010) anser att diskrepansen mellan styrdokument och undervisning i musikämnet är stor och att lärarnas egna ideologier och kompetenser styr deras bedömningskriterier. Musiklärarna i Zandéns studie fokuserar på självständighet, initiativkraft, autenticitet, spelglädje och engagemang när de kollegialt diskuterar ensemblemomentet och vilka förmågor de värdesätter. Zandén menar att det är problematiskt med den här typen av bedömningskriterier då en lärare aldrig med säkerhet kan avgöra huruvida en elev verkligen är självständig eller engagerad. Analogt med detta pekar han på att de lokala kursplaner och kriterier som skrivs på skolorna är till för att konkretisera och tydliggöra de nationella målen. Den osäkerhet som finns kring mål, kriterier och innehåll kan medföra att innehållet i undervisningen påverkas av lärarnas ideologier och kompetenser och att vissa moment i kursplanen utlämnas till förmån för andra. Detta diskuterar Zimmermann Nilsson (2009) i sin avhandling där hon relaterar undervisningsurvalet lärarna i hennes studie gör till kursplanen. Hon finner att varken lärarnas intentioner eller deras faktiska undervisning i någon större omfattning präglas av kursplanens formuleringar. Totalt sett i undervisningen spelar kursplanens musikaliska aspekter liten roll då musikaliska och kreativa dimensioner åsidosätts till förmån för hantverk och teknik. Förutom lärarnas egna ideologier och kompetenser förekommer andra anledningar till att olika mål, kriterier och moment får olika stor plats i lokala kursplaner och i

undervisningen. Bergman (2009) beskriver i sin avhandling hur hon upplevde att undervisningen präglades av elevernas skiftande erfarenheter i lika stor omfattning som av nationella mål. Zimmerman Nilsson menar till och med att lärare i hantverksmoment anpassar innehållet efter elevernas färdighetsnivå. Undervisningen präglas av tydligt hantverksfokus och då det är tidsödande att nå en hantverksnivå där eleverna klarar sig på egen hand kan detta vara en förklaring till att andra moment utlämnas. För att över huvud taget få något utbyte av grupparbete i hantverksmoment som ensemblespel anser Ericsson och Lindgren (2010) att det förutsätts grundläggande kunskaper i ämnet. Som i alla ämnen når eleverna olika nivåer olika snabbt. Men i musikundervisningen kan en del elever, på grund av musikaktivitet utanför skolan, ha omfattande kunskaper i vissa moment där andra elever är noviser. Detta gäller framförallt inom moment som präglas av hantverk. Bergman ser det som ett stort pedagogiskt problem att valet av kursinnehåll kan gynna de som tack vare musicerande på fritiden har kommit längre i sitt hantverk.

Ett annat centralt moment i musikämnet är musiklyssnande. Detta belyses av Wilfried Gruhns åsikt att musikalisk förståelse förutsätter lyssnande och spelande (Gruhn, 2006; Zandén; 2010: s 57). Musiklyssnande kan genomföras med en mängd olika perspektiv. Ericsson (2002) beskriver en idé om att musikundervisningen ska presentera ett objektivet övergripande musikspektra från vilket eleverna fritt kan välja. Vidare menar han att det aldrig skulle fungera då ramarna för musikundervisningen skulle begränsa detta till ett skrap på ytan. Skolan skulle heller aldrig kunna konkurrera med medierna om att visa på ett stort musikaliskt spektra. Istället anser han att en bra utgångspunkt är att ta avstamp i elevernas egen musikkultur och sedan bredda perspektivet till att inkludera musikkulturer som kan verka främmande. Bergman (2009) trycker på vikten av att visa på kunskaper som eleverna inte kan tillgodogöra sig utanför skolan och som ligger utanför deras intressesfär. Ericsson redogör för David Elliots tankar kring musiklyssning (Elliot, 1995; Ericsson, 2002: s 62). Elliot menar att det är positivt för den lyssnandes förmåga att lyssna, om vederbörande själv kan spela musiken i fråga. Alltså stärker förmågan att lyssna och förmågan att musicera varandra. Vidare rekommenderas inte lyssning till inspelad musik utan istället bör man lyssna på vad man själv eller klasskamrater spelar. Lyssnar man på sig själv har man samtidigt möjlighet att utvärdera sin insats.

3.4 Samarbete och elevinflytande

I grundskolans kursplan för Musik beskrivs musicerande och musikskapande i grupp som ämnets centrala samsarbetsformer (Skolverket). Vidare betonas att eleverna i samarbetet utvecklar organisationsförmåga, ansvar och kreativitet. Ericsson och Lindgren (2010) beskriver kollektivet som den ideala utgångspunkten för samsarbetsmoment som ensemblespel och musikskapande men pekar samtidigt på att den i kursplanen efterfrågade kreativiteten hämmas av regler, kontroll och vikten av självreflektion. Vid samsarbetsmoment som ensemblespel och musikskapande behöver grupperna sprida ut sig i flera lokaler för att inte bli störda av varandra. Då läraren bara kan vara hos en grupp i sänder innebär de här momenten för elevernas del friare arbetsformer under eget ansvar, något som både Bergman (2009) och Ericsson och Lindgren (2010) menar kan verka stimulerande för den kreativa processen.

Elevernas inflytande över undervisningen och sin lärsituation är föremål för mycket forskning. Ericsson och Lindgren (2010) menar att det hör till ideologin i dagens skola att eleverna har inflytande över musikundervisningen, är delaktiga i planeringen av undervisningen och tar ansvar för sitt lärande. Undervisningsmoment i musikämnet som inbjuder till elevinflytande är de något friare gruppmomenten ensemblespel och musikskapande. Exempel på inflytande som kan förekomma i dessa moment är val av låt att spela, val av instrument och tolkningsmöjligheter. Får eleverna själva välja låt är det troligt att motivationen blir högre menar Ericsson (2002) och därför kan det ibland vara av fördel att prioritera elevernas vilja och ambition före metod och progression. Ericsson och Lindgren (2010) är dock av åsikten att valfriheten

av låtval kan vara bedräglig, då läraren i regel har sista ordet, utifrån en bedömning av bland annat låtens svårighetsgrad. Emanuelsson (1990) menar dock att uppdelningen som finns mellan skolans musik och elevens egen musik har stor grund i att lärarna saknar kompetens att spela elevens musik och att repertoaren begränsas till lärarens spelförmåga (s 49).

Det elevinflytande och självstyre som ofta förknippas med momentet musikskapande begränsas av ett underförstått regelverk. Ofta styrs detta ”fria” moment av regler gällande arbetsform, låtform och textinnehåll. Den standardiserade formen och ideologiska undertoner begränsar det musikaliska uttrycket. Det är heller inte alls säkert att grupparbetet behöver vara demokratiskt fostrande. Istället finns risken att grupparbetet får motsatt effekt, då den lärarfria miljö som grupparbetet för det mesta innebär kan resultera i marginalisering och exkludering (Ericsson & Lindgren, 2010). Andra områden eleverna skulle kunna ha inflytande över är framträdanden som cabaréer och luciatåg, planeringen av undervisningen, inköp och verksamheten i stort. Exempelvis beskriver Bergman (2009) hur eleverna i hennes studie får vara med och påverka gruppindelningen och Ericsson (2002) beskriver hur eleverna i hans studie har önskemål om en flexiblare timplan med valfrihet mellan de praktiskestetiska ämnena.

4. Metoder och tillvägagångssätt

Följande kapitel presenterar i tur och ordning skolorganisationen i Kalifornien, skolorna och lärarna jag besöker. Därefter redogörs för studiens metoder, urval och avgränsningar, etiska principer och tillförlitlighet samt uppsatsens disposition.

I USA ser utbildningen och dess förutsättningar väldigt olika ut i olika delar av landet. Varje stat för sin egen skolpolitik, förvisso grundad på federala lagar och direktiv. När jag inför mina fältstudier skapade mig en förförståelse om skolorganisationen var jag därför från början inställd på att det var skolorganisationen i en stat jag skulle fokusera på. I Kalifornien är det vanligt med privata skolor. Men för att bäst kunna relatera till de statliga styrdokumenterna bestämde jag mig för att förlägga mina studier till ”Public schools”, i Sverige bäst motsvarat av kommunala skolor. Jag valde årskurs efter vilka årskurser jag är utbildad för och High school är det stadiet som åldersmässigt bäst stämmer överrens med Högstadiet/Gymnasiet. För en djupare insikt i musikundervisningen bestämde jag mig för att besöka två olika skolor i olika miljöer och med olika förutsättningar.

4.1 Skolororganisationen i Kalifornien

Kalifornien är indelat i 58 Counties. Ett County är en geografisk och administrativ indelning av delstaten som används i hela USA. Varje County är indelat i ett antal skoldistrikt. De allmänna och obligatoriska skolorna som kallas Public schools styrs federalt och statligt. Skoldistriktet har en mer administrativ och social funktion. Däremot får det givetvis konsekvenser för skolan vilket County eller distrikt den tillhör då de socioekonomiska förutsättningarna och den omgivande miljön skiljer sig.

Barnen i Kalifornien erbjuds barnomsorg som kallas Preschool fram till att de är fem år gamla. Därefter börjar den obligatoriska skolgången. Det året barnen fyller sex år börjar de motsvarande första klass i Elementary school. Där går de i sex år. Sedan följer tre år på Middle school och fyra år på High school där de avslutar sin obligatoriska skolgång det året de fyller arton år. High school pågår i fyra år och är förberedande inför yrkesliv eller universitetsstudier. Ju högre upp i stadierna desto färre och större blir enheterna.

Om man ska översätta skolstadierna till det svenska systemet kan förenklat sägas att Elementary school motsvarar Tidigareåren med klasslärare och där eleverna har de flesta ämnen i samma klassrum. Middle school kan liknas vid Senareåren där man följer sin klass mellan olika salar och har olika lärare i olika ämnen. High school liknar mest vår Gymnasieskola och eleverna erbjuds olika program med ett grundutbud av kurser och har sedan möjlighet att välja ytterligare kurser. Varje termin är indelat i två till tre perioder. I slutet av varje period ges omdömen men sista perioden varje termin ges betyg. Betygsskalan går från A till F, där A är högsta betyg och F står för fail, alltså underkänt. Ovanstående information är ett resultat av samtal med Jonathan Lenberg (Personlig kommunikation, 14 november, 2010) och Mike Jones (Personlig kommunikation, 17 november, 2010). Jonathan Lenberg läser sitt sista år på University of California och Mike Jones jobbar som lärare på Redwood High school och undervisar i Social studies, motsvarande Samhällskunskap.

4.2 Presentation av skolorna och deras förutsättningar

Nedan följer en övergripande presentation av de två High schools jag besökt.

Redwood High school har sextonhundra elever och ligger i Marin County, ett område som av invånarna i San Francisco Bay Area betraktas som välbärgat. Invändigt är skolan mycket fräsch och en promenad utomhus visar upp en nästan obegränsad tillgång på ytor att nyttja för friluftss- och idrottsevenemang. På en stor gräsplätt mitt på skolområdet spelas amerikansk fotboll på rasterna och bakom skolbyggnaderna ser jag ett diskusfält, ett jättefält för fotbollsplaner, sex fina tennisplaner, en ny pool för simning, åtta basketplaner, bortanför det en plan för amerikansk fotboll med löparbanor runt och i bakgrunden tornar det populära hikingberget Mt Tamalpais upp sig.

Musiksalen är välplanerad och där ryms med lätthet en hel symfoniorkester. I anslutning finns tre förvaringsutrymmen som även fungerar som övningsrum, en välutrustad inspelningsstudio och musiklärarens kontor. En professionell ljudtekniker är anställd av skolan och finns tillgänglig i studion två lektioner i veckan. På skolan finns även en aula och en utomhusscen och ofta hyr de in sig i kyrkor och andra lokaler för en bättre akustik vid konserter. I klassrummet finns instrument för en hel symfoniorkester, diverse stränginstrument, fyra trumset och en Steinwayflygel. En föräldraorganisation är nära knuten till verksamheten och förutom att de hjälper till vid konserter och dylikt drar de in mycket pengar till musikprogrammet. Förutsättningarna för undervisning är helt klart goda.

Berkeley High school ligger i Contra Costa County och är en innerstadsskola. Skolkomplexet består av åtta stora byggnader på en asfaltsgård mitt i staden. Skolan är enda High school i staden med etthundranio tusen invånare och är således en mycket stor skola med tretusen elever. För att skolan ska kännas lite mindre och greppbar för eleverna är den indelad i sex olika program. Invändigt upplever jag huset där musiken håller till som en bunker med smala tegelkorridorer och kalla klassrum, både temperatur- och inredningsmässigt. De tjocka väggarna är en klar fördel i de fem övningsrummen för att dämpa ljudet. Däremot är rummen så trånga och obefintligt inredda att få elever nyttjar dem. Skolan har en stor anrik konsertsal från nittonhundrafyrtioalet, vilken med sina tretusenfyrahundra sittplatser var den största konsertsalen i San Francisco Bay Area i fyrtio år. Där uppträder skolans musik-, dans- och dramagrupper.

I musikundervisningssammanhang finns möjlighet att använda dramasalen vid behov, som när de delar upp symfoniorkestern i två delar. Annars räcker den mycket rymliga musiksalen gott och väl till. Skolan har orkesterinstrument så att alla elever kan välja vilket de vill och hyra för tio dollar. En föräldraorganisation är knuten till jazzbandsverksamheten, till vilken de drar in mycket pengar. Fem ”alumni” – professionella musiker som fungerar som hjälplärare/expertutbildare inom sina områden – är knutna till vissa klasser. Skolan har en erkänd musikprofil med framgångsrika orkestrar som varit på ett antal världsturnéer. Suzanne McCulloch, rektor för ämnena inom Arts, (Intervju, 22 november, 2010) menade att detta är ett resultat av ett etablerat samarbete mellan alla stadens musiklärare vilka samordnas av skoldistriktet under en övergripande chef. Berkeley High school samlar upp elever från alla stadens Middle schools och Elementary schools och stadens sexton musiklärare roterar mellan olika skolor och kan undervisa på flera skolor samma dag.

4.3 Presentation av lärarna

Alla som jobbar som lärare i Kalifornien är behöriga och de flesta har läst en sammanhängande lärarutbildning. Har man ämnesbehörighet men inte lärarbehörighet måste man läsa ett år Pedagogik på universitetet för att få lärarexamen.

Mr Mattern är en fyrtiosjuårig man och är ensam musiklärare på Redwood High school. På universitetet läste han musik och tog examen som musiker, inte som musiklärare, men läste in lärarbehörigheten senare. Han är en månginstrumentalist med musikererfarenhet i flera olika genrer och har flera års erfarenhet som musiklärare. Undervisningen är centrerad kring honom och han tar mycket plats i klassrummet. Han berättar relaterande anekdoter och använder ofta metaforer för att eleverna ska förstå hur han vill att det ska låta. Han skriker och skojar om vartannat vilket skapar dynamik i klassrummet. Exempelvis kan han skrika ”Count or die!” till klassen när de glömmer att räkna taktslag i pauserna. Samtidigt som han skriker ”Count or die!” skriver han det stort på tavlan, men omedelbart efter ritar han en smilgubbe under. Vid samtal med Mr. Mattern (Personlig kommunikation, 18 november, 2010) framgår att han är medveten om dynamiken i undervisningen och säger att eleverna vet att det är kärlek i botten samtidigt som han tycker det är viktigt att alla respekterar honom. Vid ett tillfälle spelar en av eleverna i orkestern fel under genrepet för kvällskonserten. Läraren avbryter då hela orkestern och låter eleven spela partiet igen. Eleven klarar det inte varpå läraren konstaterar att det är bättre om eleven inte spelar det partiet under konserten. Jag upplever att ”utbrotten” balanserar på en gräns mellan allvar och skoj och att eleverna tar det både på allvar och skoj då de tystnar men samtidigt ler. Jag ser också hans dynamiska pedagogik som ett uttryck för hans passion för undervisningen.

Mr. Dailey jobbar på Berkeley High school och är en femtiotreårig man. På universitetet läste han musik och tog examen som musiker. Bakom sig har han en annan karriär samt ett livslångt musicerande. Sedan läste han precis som Mr. Mattern pedagogik i ett år för att få sin behörighet och är nyligen examinerad. Han dirigerar och spelar piano. Han trakterar inte fler instrument men är musikaliskt uppvuxen i orkestrar och kan tala om för eleverna vad de ska spela. Han reagerar konsekvent och omedelbart på ovärdat språk och ojuste uppträdande samt beslagtar godis och mobiltelefoner som stör undervisningen. Vid samtal med Mr. Dailey (Personlig kommunikation, 23 november, 2010) sade han att han gillar sitt yrke och eleverna och att han är nöjd med att alla ska trivas. Han ansåg att hans goda vilja resulterar i att han är för snäll. Jag upplever honom som tystlåten och att han saknar auktoritet samt ett naturligt bemötande till eleverna. Detta gör att han i de yngre mer livliga grupperna inte klarar av att göra sig hörd. Däremot de äldre eleverna och mindre körgrupperna följer och lyssnar på honom vilket jag tolkar som att de, på ett annat sätt än de yngre, respekterar hans kompetens.

Mrs. Wells är en femtioettårig kvinna som är utbildad musiklärare och har arbetat som sådan under hela sitt yrkesliv. Hon har arbetat på Berkeley High school i tjugo år och i skoldistriktet sedan hon examinerades. Nu jobbar hon halvtid på Berkeley High school och halvtid på en Elementary school i skoldistriktet. Hon dirigerar och spelar klarinett och precis som Mr. Dailey har hon mångårig erfarenhet inom orkesterspel och orkesterledning. I undervisningen använder hon sig av metaforer när hon förklarar och kan säga ”Spela som om ni åker skridskor” när eleverna ska spela legato. Vid flera tillfällen bryter hon musiken för att istället låta eleverna öva ett parti med rösten eller öva koordination med händerna. Eleverna lyssnar och följer hennes instruktioner. Jag upplever henne som sträng, bestämd, tydlig och engagerad i sin undervisning. Vid ett tillfälle reagerar jag på hennes elevbemötande. Det är när en elev i symfoniorkestern inte klarar att spela ett snabbt parti. Hon avbryter och låter honom spela det själv flera gånger inför alla trots att han misslyckas totalt varje gång. Sen säger hon ”Jag är inte imponerad. Jag skulle hellre bli imponerad. Det är bättre att du inte spelar”.

4.4 Förarbete

Min förförståelse inför min studie var begränsad till mina erfarenheter från svensk skola. För att på bästa sätt ta vara på den begränsade tiden jag skulle spendera på fältet ville jag på hemmaplan skapa en så stor förförståelse om fältet som möjligt. Första kontakten jag tog med lärarna jag skulle besöka var via email och jag berättade om studien och klargjorde dess syfte. Sedan förde vi mailkorrespondens där de gav en överskådlig bild av sin undervisning. Innan jag lämnade Sverige hade jag grundläggande kunskaper om musikundervisningen på de bägge skolorna samt skolorganisationen i Kalifornien. Väl på plats pratade jag skola med alla jag träffade på och byggde på så sätt en bred kunskapsbas att stå på inför studien.

4.5 Val av metoder

För att kunna genomföra min studie och vara kapabel att svara på frågor om vad som undervisas, vilken innebörd som ligger i vedertagna begrepp och vilket inflytande elever har var det en förutsättning att jag var bekant med undervisningskontexten och verksamhetens rammar. För att studera musikundervisningen valde jag att göra en fallstudie av varje skola jag besöker. Enligt Sharan B Merriam (1988) är fallstudien den bäst passande metoden för problem där en förförståelse krävs och man fokuserar på att upptäcka sammanhanget i stort snarare än på att bevisa specifika variabler. Då avsikten var att använda mig av fallstudier för att studera musikundervisningen valde jag att utgå från ett kvalitativ angreppssätt. Staffan Stukát (2005) menar att just en kvalitativ ansats är vanligt förekommande i fallstudier och fortsätter med att ”huvuduppgiften för det kvalitativa synsättet är att tolka och förstå de resultat som framkommer, inte att generalisera, förklara och förutsäga” (s 32). Just att tolka och förstå observationer ansåg jag vara bästa metod för att nå mitt syfte och Merriam beskriver den kvalitativt inriktade fallundersökningen som ”en väl avpassad metod för att förstå och tolka observationer av pedagogiska skeenden och företeelser” (s 17).

För att nå mitt syfte, en fördjupad insikt i vad man undervisar i ämnet Musik på två olika High schools i San Francisco Bay Area samt vad som påverkar lärarna i deras undervisningsurval, har jag valt att genomföra observationer, öppna informella samtal och en intervju. I kvalitativa studier är dessa metoder vanliga och kompletterar varandra genom att ämnesområdet belyses tydligare och ur fler perspektiv (Stukát 2005).

En annan design av den kvalitativa ansatsen är fenomenografin, där forskaren studerar hur elever uppfattar och lär sig något. Fördelen med fenomenografin är den djupa förståelsen. Då min studie inte tar perspektivet *hur?* var fenomenografin aldrig en alternativ utgångspunkt.

4.5.1 Observation

Vid användande av observation som metod får man information som är hämtad direkt ur sin kontext utan att vara förtolkad av ett mellanled (Stukát 2005). Detta ger forskaren en möjlighet att på egen hand tolka informationen.

Under besöken på skolorna intog jag rollen av observatör och placerade mig ur fokus för undervisningen. Detta i enlighet med Stukát som menar att observatörsrollen innebär att man observerar och registrerar vad som försiggår utan att störa processen. Jag använde mig av ett antal olika observationsmetoder. Jag förde vad Bo Johansson och Per Olov Svedner (1998) kallar "dagboksanteckningar", vilket innebär att jag efter observationspassets slut nedtecknade viktiga moment jag observerat. Dessa dagboksanteckningar var på en djupare nivå och ett utmärkt komplement till mina ”löpande protokoll”, vilka i sin tur innebar att jag förde kontinuerliga anteckningar under observationspassen. Johansson och Svedner beskriver metoden löpande protokoll som ”ofta den lämpligaste om man avser att observera skeenden i klassrum-

met, eftersom den ger beskrivningar av vad som faktiskt hände och bevarar sambandet mellan olika händelser” (s 54). För att studera hur elevinflytande faktiskt praktiseras är ett centralt moment just att observera skeenden i klassrummet. Därför valde jag att föra löpande protokoll som en av mina observationsmetoder. De data som förutsätter en kvalitativ studie består av just detaljerade beskrivningar av situationer, händelser och samspel, men även av direkta citat och utdrag från dokument (Merriam, 1988).

Transkriberingen av dagboksanteckningarna och de löpande protokollen innebar omfattande kategoriserings- och sällningsarbete. Transkriberingsarbetet underlättades avsevärt genom att jag hade observationspunkterna klara för mig redan innan jag inledde observationen. Stukat påpekar angående detta att det måste finnas ett fokus och att om man vet vad man ska leta efter är det lättare att leta (s 51). Under observationen fokuserade jag på undervisningens innehåll och elevernas inflytande över undervisningen.

4.5.2 Samtal

På skolorna tog jag alla tillfällen att prata med elever, lärare och ledning. På bägge skolorna var musiksalarna maximalt uppbokade, vilket innebar att musiklärarna inte lämnade musiksalarna förutom under lunchrasten. Detta gjorde att det alltid fanns elever på plats i salen innan och efter lektioner. Flera av lektionerna inkluderade moment av eget övande. Under sådana tillfällen passade jag på att prata med eleverna. Med lärarna var det svårare att få till tid under skoldagen. De var alltid upptagna i en diskussion med någon elev. Däremot efter skoldagens slut hade de tid och möjlighet att sätta sig ner och diskutera musikundervisning. Jag förde både dagboksanteckningar och löpande protokoll över samtalen och transkriberade dem efter skoldagens slut.

De centrala delarna i min uppsats berör musikundervisningens yttre förutsättningar, ramar och mål, begreppet traditionell undervisning samt elevinflytande. Dessa delar genomsyrar temana i den intervju- och samtalsguide jag skrev inför fältstudierna (Bilaga A). Temana var alltså öppna och skulle hjälpa mig att få svar på mina frågeställningar och därmed nå mitt syfte med uppsatsen. Temana var Arts, Organisationen som styr musikundervisningen, Musikundervisningens utformning relaterat till varje stadium, Innehåll i musikundervisningen, Styrdokument, Traditionell musikundervisning samt Elevinflytande.

4.5.3 Intervju

Jag genomförde en vad Johansson och Svedner (1998) benämner kvalitativ intervju, där frågorna beror på hur informanten svarar samt vilka aspekter informanten vill lyfta upp och där syftet är att få så uttömmande svar som möjligt. Med detta förhållningssätt var frågorna inte färdigformulerade, utan jag utgick ifrån teman baserade på studiens syfte och frågeställningar (Bilaga A). Däremot utgick jag i själva intervjusituationen från den intervjuguide Peter Esaiasson, Mikael Gilljam, Henrik Oscarsson & Lena Wängnerud (2007) beskriver. Därmed inledde jag intervjun med uppvärmningsfrågor som förutom att mjuka upp intervjusituationen gav mig en bild av vem informanten var och vad hon hade för utbildning etcetera. Sedan övergick jag till de tematiska frågorna och lät informanten fritt få utveckla sina tankar kring ämnena. När det behövdes ställde jag uppföljningsfrågor. Johansson och Svedner beskriver vikten av att lyssna på informantens svar och utgå från dem i kommande fråga, annars riskerar intervjun att bli en muntligt genomförd enkät. En annan variant av intervju är den ”strukturerade intervjun”, där frågeområdena och frågorna är bestämda i förväg. En risk med den strukturerade intervjun är att intervjuarens åsikter skiner igenom, antingen i valda frågor, i framtoning eller i vilka områden som utlämnas ur intervjun (Johansson & Svedner). Genom att bygga intervjun utifrån teman var min avsikt att eliminera denna risk.

Jag blev hemifrån hjälpt av lärarna att etablera en kontakt med Suzanne McCulloch, som är rektor för ämnena inom Arts i Contra Costa County. Vi etablerade också en mailkorrespon-

dens. Jag berättade om studien, klargjorde dess syfte och frågade om hon kunde tänka sig att ställa upp på en intervju när jag kom till Berkeley High school. Efter att jag informerat om min avsikt med intervjun och intervjuns tidsramar svarade hon ja till att delta. Hon gav också sitt godkännande till att spela in intervjun och därefter bestämde vi tid, tidsram och plats. Miljön för intervjun ska upplevas som trygg och också vara ostörd (Stukat 2005 och Esaiasson m fl 2007). På informantens förslag valde vi hennes kontor som plats för intervjun.

Inspelningsutrustning är till stor hjälp vid intervjun. Dels så är den till hjälp för att minnas i bearbetningen av intervjun, dels så gör den att man inte behöver anteckna lika flitigt utan istället kan koncentrera sig på själva intervjuandet. Risken finns att informanten blir hämmad av inspelningsutrustningen och i sådana fall är det bättre att låta bli att spela in (Esaiasson m fl 2007). Jag transkriberade intervjun samma dag som den ägde rum. Vid analysen av det transkriberade materialet fokuserade jag på de delar av intervjun som berörde musikundervisningens organisation eftersom det var informantens område.

4.6 Urval

Urvalet av skolorna jag besökte skedde slumpmässigt. Via International Office på Göteborgs Universitet fick jag kontakt med en privatperson i Marin County som i sin tur kunde tipsa om att Redwood High school hade ett välrenommerat musikprogram. När jag etablerat den kontakten sökte jag på Internet efter en skola som, för att bredda min studie, hade andra förutsättningar och hittade Berkeley High school. När jag läste på musikprogrammets hemsidor gav bägge musikprogrammen och lärarna intryck av att vara mycket seriösa och engagerade. Det var en anledning att jag var nöjd med de kontakter jag etablerat. Jag ansåg att chansen var större att jag skulle kunna få svar på mina frågeställningar om musiklärarna var engagerade.

Jag valde att besöka varje skola tre dagar då det låg inom min tidsram och jag tyckte att tre lektioner per kurs (alla kurser gick varje dag) skulle vara tillräcklig tid för insamling av kvalitativa data. Besöken på skolorna förlade jag på olika veckor och på så sätt fick lärarna välja ut vilka tre veckodagar det passade bäst att jag kom. För att få en övergripande bild av organisationen och ett annat perspektiv ville jag intervjua ansvarig rektor. Den här urvalsprincipen benämns "centralitet" (Esaiasson m fl 2007). På grund av att rektorn jobbade på Berkeley High school och att jag ville ha så mycket erfarenheter som möjligt inför intervjun (Johansson & Svedner 1998) förlade jag besöket på Berkeley High school andra veckan.

4.7 Avgränsningar

Min första intention var att genomföra en jämförande studie mellan undervisningen på en High school och skolan i Sverige där jag genomförde min slutpraktik. Men efter samtal med min handledare insåg jag att jag inte skulle kunna hålla mig inom ramarna för uppsatsen. Därför bestämde jag mig för att genom fallstudier beskriva två exempel av amerikansk musikundervisning utifrån ett svenskt perspektiv.

Undersökningen avgränsades till att omfatta fallstudier av två skolor. Jag var även i kontakt med Albany High school, men insåg att det inte rymdes inom uppsatsens tidsram att studera tre skolor. Då kontakten med Albany High school var den minst etablerade valde jag bort skolan från undersökningsfältet.

Mycket litteratur behandlar bedömning och när man pratar om undervisning och styrdokument med lärare glider samtalen lätt in på bedömning. Dock rymmer inte ämnet bedömning inom ramarna för uppsatsen och ligger därför utanför studiens fokus.

4.8 Validitet, reliabilitet och generaliserbarhet

Hur pass vetenskaplig en studie är bedöms efter studiens validitet, reliabilitet och generaliserbarhet (Stukát, 2005). Validiteten bekräftar studiens tillförlitlighet där forskaren bör ställa sig frågan om man verkligen undersöker det man avser att undersöka. Framförallt i intervjusituationen finns en risk att validiteten sjunker. Risken ligger framförallt i att den kvalitativa intervjun inte kan ses som fullständigt objektiv på grund av samspelet som råder mellan intervjuare och informant. Fallstudieundersökningar förutsätter dock ett tolkande förhållningssätt hos forskaren för att forskaren ska nå en förståelse för ämnet (Ericksson, 1986; Merriam, 1998: s 176). Det finns också en risk att svaren som informanten i en intervjusituation ger är osanna. Genom att kombinera intervjun med andra forskningsmetoder kan man minimera den risken och därmed öka studiens validitet.

Reliabiliteten i undersökningen är beroende av hur autentisk undersökningssituationen är. Trots att jag under observationen befann mig ur fokus för undervisningen var eleverna och lärarna hela tiden medvetna om min närvaro och varför jag var där. Undervisningssituationen var därför inte till hundra procent autentisk. Detta skulle kunna innebära att min närvaro fick konsekvenser för hela kontexten och i synnerhet frågan om elevinflytande. Fallstudier förutsätter dock att forskaren intar en observerande eller deltagande roll, och det forskaren förlorar i reliabilitet kan kompenseras med användandet av flera metoder (Merriam, 1998). En annan aspekt som påverkar studiens reliabilitet i framförallt intervju- och samtalsituationer är språket. Hur bra man än behärskar ett språk riskerar man att få svårigheter när ett samtal innefattar specifik terminologi. Är språket som samtalet förs på ens andraspråk ökar givetvis risken för språkförbistringar, vilket skulle kunna få konsekvenser för reliabiliteten.

Generaliserbarhet visar på hur pass tillämplig studien är i andra situationer och beror bland annat på vilket urval man gjort och hur urvalet gått till. Nackdelen med kvalitativ forskning är att den lätt kan bli subjektiv och att reliabiliteten och generaliserbarheten blir osäker (Johansson & Svedner, 1998; Stukát, 2005). Då fallstudien är till för att gå in på djupet i en bestämd situation är en vanlig bild att det inte finns någon mening att generalisera studien. Ett motargument är att man kan generalisera utifrån fallstudier om man omdefinierar generaliserbarhetsbegreppet. I fallstudier benämns generaliserbarheten vanligtvis för extern validitet. Ett annat sätt att omdefiniera begreppet är att betrakta det som generaliserbarhet beträffande läsaren. Detta innebär att det är upp till läsaren att värdera hur pass tillämplig studien är för läsarens ändamål (Merriam, 1998).

4.9 Etiska överväganden

Jag har tagit del av och övervägt de etiska principer som gäller för forskning och som finns att tillgå i Humanistisk-samhällsvetenskapliga forskningsrådets (HSFR) skrift i ämnet. Skriften sammanfattar de etiska principerna i följande punkter: Informationskravet, som bland annat innebär att forskaren ska informera forskningsdeltagarna om studiens syfte. Samtyckeskravet, vilket innebär att deltagarna har rätt att själva bestämma över sin medverkan. Konfidentialitetskravet, som innebär att deltagarna skall ges största möjliga konfidentialitet. Nyttjandekravet, vilket innebär att uppgifter om deltagarna endast får användas för forskningsändamål.

Alla informanter och deltagare i studien har blivit informerade om studiens syfte och att deras deltagande är frivilligt samt att uppgifterna de lämnar bara ska användas för forskningsändamål. Däremot har jag valt att publicera de flesta av namnen på forskningsdeltagarna. Dels bedömer inte jag uppgifterna i uppsatsen vara av etiskt känslig natur. Dels har jag givits tillstånd att publicera deras namn. De informanter som inte är presenterade vid namn önskade om att få vara anonyma. I de fallen har jag också undvikit att publicera namnet på skolan de var knutna till och datumet de var där.

4.10 Disposition

I *Inledningen* ger jag en bakgrund till uppsatsen samt motiverar utifrån styrdokument och ämnesdidaktisk relevans varför jag valt mitt ämnesområde. Inledningen leder fram till uppsatsens *Syfte* och *Frågeställningar*, där mina mål och intentioner preciseras. Avsnittet *Teoretisk anknytning* bygger vidare på tidigare svensk forskning i ämnet. En presentation av objektet och en beskrivning av metoder, urval och avgränsningar samt hur jag förhållit mig gentemot gällande forskningsprinciper ges i avsnittet *Metod och tillvägagångssätt*. I *Resultatredovisningen* redogör jag för vad jag sett och kommit fram till under min tid på fältet. Jag knyter i *Slutdiskussionen* an uppsatsens syfte och frågeställningar till bearbetad litteratur och till mina fältstudier. Jag resonerar även kring mina nyvunna kunskaper utifrån ett svenskt forskningsperspektiv samt diskuterar resultatens betydelse för min kommande yrkesprofession.

5. Resultatredovisning

Nedan redovisar jag vad jag kommit fram till och svarar således på uppsatsens frågeställningar.

På High school är skoldagarna indelade i sju till åtta perioder där varje period motsvarar en kurs man läser. Så länge kursen löper ligger den på samma period varje dag och följaktligen har man exempelvis matematik första perioden varje dag. Nästa period kan vara Arts och då är gruppkonstellationen en annan.

Arts är en sammanfattande beteckning på de estetiska ämnena. Alla elever på High school måste läsa minst ett år estetisk inriktning inom Arts men man kan också fortsätta ta kurser inom Arts under hela sin tid på High school. Eleverna kan välja mellan Foto, Konst och Keramik, vilka sammanfattas inom "Fine Arts" samt Musik, Drama och Dans, vilka ingår i "Performing Arts". Det förekommer inga inträdesprov eller behörighetskrav för att läsa första året inom Arts. Väljer man musik knyts man till musikprogrammet och får välja inriktning. Bägge skolorna jag besökt har cirka etthundra nittio elever knutna till musikprogrammet och eleverna har musik ungefär femtio minuter varje dag.

5.1 Mål för musikundervisningen

Målen för varje ämne ställs upp av California Department of Education och gäller för alla elever i Public schools i Kalifornien. Musikundervisningen är målrelaterad och målen, California State Standards for Music, gäller från förskolan till och med musiklärarutbildningen. Målen är indelade i följande fem kategorier: "Artistic perception", "Creative expression", "Historical and cultural context", "Aesthetic valuing" och "Connections, relationships and applications". Kategorierna kan ungefär översättas till "Konstnärlig insikt", "Kreativt uttryck", "Historisk och kulturell kontext", "Estetisk värdering" samt "Anställning, samband och tillämpning". Från förskolan till och med Middle school ökar nivåerna för bedömning utifrån kategorierna varje år. I High school bedömer man efter en grundläggande färdighetsnivå (Proficient) första året och efter en avancerad (Advanced) nivå resterande tiden. På musiklärarutbildningen kompletteras ovanstående fem kategorier med "Musikmetodik och repertoar".

Exempel på progressionen inom en kategori kan vara att eleverna i andra årskursen inom kategorin "Historisk och kulturell kontext" ska kunna identifiera användandet av en särskild musik inom dagliga aktiviteter, kunna sjunga enkla sånger, leka enkla sånglekar samt beskriva musik från olika kulturer. Eleverna i den grundläggande nivån på High school ska inom samma kategori kunna identifiera rötterna till och evolutionen av amerikanska musikgenrer, identifiera representativa musiker och redogöra för deras insats, förklara stilskillnader mellan traditionella amerikanska folkmusikgenrer, framföra musik från olika kulturer och tidsepoker samt genre- och tidsmässigt klassificera musikstycken och redogöra för klassificeringen. Musiklärarstudenter bedöms också inom kategorin "Historisk och kulturell kontext" och ska där kunna identifiera och beskriva stilmässiga skillnader mellan musik från olika kulturer och tidsepoker ur både ett musikaliskt perspektiv och ett samhällsperspektiv. De ska även genre- och kontextmässigt kunna analysera musik från olika kulturer och tidsepoker, förstå musikerrollen och kompositörsrollen i olika kulturer och tidsepoker, identifiera influenserna på kalifornisk och amerikansk musik från olika kulturella och etniska grupper, ha kunskap om instrument från en mångfald av kulturer och tidsepoker samt förklara hur musik från olika kulturer och tidsepoker speglar sociala funktioner, värderingar och kulturella värden. Ovanstående går att utläsa ur målen för musikämnet på hemsidan för California Department of Education samt ur handboken 'Music teacher preparation in California: Standards of quality

and effectiveness for subject matter programs' utgiven av California Commission on teacher credentialing (2004), vilken finns som nätutgåva.

Musikundervisningen ska utgå från de centrala mål som är uppställda av California Department of Education. Målen är indelade i ovan nämnda kategorier. Vid samtal med lärarna förklarade de vilka moment de placerar i vilken kategori. I kategorin "Konstnärlig insikt" placerar lärarna moment som notläsning, notskrivning och musikterminologi. I kategorin "Kreativt uttryck" skrivs, arrangeras, tolkas och framförs en varierad repertoar av musik. I kategorin "Historisk och kulturell kontext" lyssnar man gemensamt på musik från olika kulturer och epoker, diskuterar musiken och dess historia samt spelar den. Kategorin "Estetisk värdering", innefattar moment som kritisk granskning och recension av musik. Kategorin "Anställning, samband och tillämpning" är mer yrkesrelaterad och det är vanligt att eleverna får en skrivuppgift om tänkt karriär eller dylikt.

På varje skola finns även lokala kursplaner för varje kurs. Här skiljer sig skolorna dock åt avsevärt. De lokala kursplanerna på Redwood High school beskriver nästan uteslutande moment som hör till kategorin "Kreativt uttryck". Däremot är de enligt min bedömning väldigt tydliga och redogör för alla moment som ska gås igenom i kronologisk ordning. De kan därmed nästan ses som en årsplanering. På Berkeley High school är de lokala kursplanerna inte lika detaljerade, men är istället mer kompletta då moment från alla fem kategorierna finns representerade.

I den centrala målbeskrivningen ges i mitt tycke tydliga direktiv vad eleverna ska kunna. På den grundläggande färdighetsnivån på High school står exempelvis i målen att eleverna ska kunna läsa ett notpapper och förklara hur musikens byggstenar används. Ett annat exempel är att eleverna ska kunna framföra musik från olika kulturer och epoker (California Department of Education). Men i det stora hela är målen tolkningsbara och därför är det viktigt med lokala kursplaner. De lokala kursplanerna fungerar också som en garanti för elevernas skull vad de kan förvänta sig av undervisningen.

I kategorin "Historisk och kulturell kontext" syns på bägge skolorna tydligast exempel på mål som faller ur undervisningen. Jazzklasserna ägnar sig mest åt amerikansk jazzhistoria, orkesterklasserna mest åt europeisk konstmusik och körklassen mest åt gospel när det gäller musikhistoria. Det historiska perspektivet är tydligt men det kulturella perspektivet tas bara vid de enstaka tillfällen de spelar världsmusik, vilket inte görs på alla inriktningar.

5.2 "Traditionell amerikansk musikundervisning"

Musikundervisningen i Kalifornien och i större delen av USA har under större delen av nittonhundratalet och fram till idag dominerats av orkesterspel, storband och marschband, vilket genremässigt i huvudsak innebär konstmusik, jazz och marschmusik. Vid samtal refererar alla tre musiklärarna till den här musikundervisningen som "Traditionell amerikansk musikundervisning" (Personlig kommunikation, 17-18, 22-23 november, 2010). Orkestrarna kan vara symfoniorkestrar, blåsorkestrar eller stråkorkestrar. Storbanden består av en brassektion (trumpeter, tromboner och saxofoner), trummor, bas och elgitarrer. Marschbanden består av blåsinstrument och slagverk. Eleverna börjar i tidiga åldrar spela musik i grupp och efter noter. När de börjar i High school sätts de ihop till orkestrar, storband eller marschband. Att vara med i skolans band eller orkestrar anses vara prestigefyllt, precis som att få representera sin skola i ett skollag i någon idrott. Detta förstår jag efter samtal med elever på bägge skolorna (Personlig kommunikation, 17-18, 22-23 november, 2010). Fenomenet marschband bygger mycket på tävlan då även flaggviftning med rörelser involveras och banden åker ut på turnéer och tävlingar. Marschbanden tränar åtminstone tre kvällar per vecka, uppträder ofta på skolans fotbollsmatch på fredagen och kan åka på tävling eller parad över helgen.

Detta är den bild jag fått av den musikundervisning som under nittonhundratalet varit dominerande i USA och som utvecklats till den musikundervisning som praktiseras idag. Den här bilden tror jag är rättvisande på flera ställen i landet, och på flera ställen är den säkert inkorrekt.

5.3 Presentation av musikundervisningen

Följande avsnitt är en övergripande presentation av musikundervisningen på Public schools i de Counties jag besökt. Informationen är hämtad från intervjun med Suzanne McCulloch, rektor för ämnena inom Arts i Contra Costa County, (Intervju, 22 november, 2010) samt mina observationer.

Många Elementary schools börjar med musikundervisning redan i första årskursen och från tredje årskursen har alla elever obligatorisk musikundervisning av behöriga musiklärare. I första årskursen undervisas timekeeping genom rytm läsning och klapp. Från och med tredje årskursen undervisas alla elever i vad som kallas allmän musik, ofta enligt Carl Orffs pedagogiska metoder. Det innebär notläsning, sång, dans och spel på flöjtinstrumentet recorder. En klar majoritet av eleverna lär sig notläsning. I Middle school är Musik ett valbart ämne och runt trettiofem procent av eleverna väljer att stanna kvar. På både Elementary school och Middle school ges instrumentlektioner i grupp och på Elementary school är det vanligt med klassundervisning i exempelvis fiol eller klarinett. De instrument som det erbjuds undervisning på i de yngre årskurserna är stråkar, bleckblås, träblås och på några skolor ukulele.

Då eleverna börjar på High school erbjuds de fler alternativ till Musik och ytterligare elever väljer bort ämnet. Cirka tio procent av eleverna på High school läser Musik. Eftersom eleverna väljer inriktning försvinner bredden som kännetecknar undervisningen i de yngre stadierna och de ägnar sig uteslutande åt områden relaterade till sin inriktning.

På Redwood High school är de valbara inriktningarna på musikprogrammet Gitarrensemble med bas och trummor, Jazzband (Storband) samt Blåsorkester. Inriktningarna är nivåindelade där man under sitt första år hör till nivå ett och nästa år avancerar till nivå två för att stanna där. Från och med nivå två kan klasserna vara åldersblandade. Merparten av undervisningen handlar om att eleverna, oavsett inriktning, ska spela tillsammans och efter noter.

Gitarrensemblen är den enda gruppen jag möter som är nybörjare på sina instrument. Detta menar S. McCulloch beror på att det inte erbjuds undervisning i gitarr i de tidigare stadierna. Gitarr är ändå ett populärt instrument som många elever börjar spela utanför skolans ramar. Däremot har gitarrensembleeleverna flera års undervisning i notspel bakom sig. På lektionerna sitter eleverna vända mot läraren med ett notpapper framför sig. Majoriteten spelar gitarr men några spelar bas och trummor. Läraren introducerar först låten, som ingår i den lokala kursplanen, och de lyssnar på den. Sedan spelar de tillsammans igenom låten efter pappret, både melodi och ackompanjemang. Eleverna får träna på egen hand och sedan spela upp låten i en trio bestående av gitarr, bas och trummor. På så sätt görs kontinuerliga avstämningar gentemot den lokala kursplanen.

Lektionerna på inriktningarna Jazzband och Blåsorkester liknar varandra i upplägg. Eleverna sitter i orkesterformation vända mot läraren, som agerar orkesterledare och dirigent. De värmer upp med att spela unisona skalor upp och ner. Sedan spelar de låtar som de ska framföra på en konsert och därefter splittras klassen i mindre grupper som övar på egen hand inför konserten. Då går läraren runt och lyssnar och kommer med förslag. Andra moment som ingår i undervisningen är musikhistoria och musiklyssning med tillhörande diskussion. Dessa moment är alltid genremässigt knutna till inriktningen. Alltså läser man ingen konstmusikhistoria

på inriktningen Jazzband.

Ett moment som ingår i alla inriktningar är notskrivning. Alla elever ska lära sig skriva korrekta leadsheets – blad över harmonisering, rytm och form. Eleverna väljer en låt de ska skriva. Först lyssnar de på den. Sedan visar Mr. Mattern bristerna hos ett ackord- och tabulaturpapper hittat på Internet och motiverar på så sätt undervisningsmomentet. Därefter börjar han skriva ner låtens harmonisering, rytm och form och eleverna får i uppgift att enskilt skriva klart dokumentet.

Musikeleverna på Berkeley High school kan välja på fyra inriktningar – Orkester, Kör, Teori och Jazzband (Storband). Progressionen skiljer sig något från Redwood High school. Inom orkester-, kör- och teorigrupperna sker utvecklingen inom samma grupp medan jazzbandet är nivåindelad i tre grupper där man avancerar mellan grupperna genom audition. Mrs. Wells undervisar orkester- och teoriklasserna och Mr. Dailey undervisar kör- och jazzbandsklasserna.

Orkesterklassen består av cirka nittio elever och måste delas i två halvkor. Under ledning av en alumner övar de elever som spelar stråkar och under ledning av läraren övar de som spelar blås och slagverk. Lektionen inleds med uppvärmning bestående av gemensamt spelade unisona skalor. Därefter tränar de samspel och dynamik, spelar igenom stycken och pauser ofta för teknikträning.

Musikteoriklassen anses av lärarna vara på avancerad nivå och kursen ger behörighet till universitetsstudier i ämnet. I klassen går elever som även har musik andra perioder. Kursinnehållet är klassisk musikteori och komposition. Eleverna förväntas ta stort eget ansvar och testas regelbundet med hemtentamina.

Körklassen inleds med uppvärmningsövningar och uppsjungning med hjälp av solmisation och intervallträning. Sedan övar de på sin repertoar, alltid med en konsert som mål, ledda och pianoackompanjerade av läraren. Låtarna får eleverna vara med och önska fram.

Jazzbanden är indelade i tre nivåer där upplägget för det grundläggande bandet och det avancerade bandet är lika. De spelar traditionella jazzlåtar arrangerade för storband och övar teknik, dynamik och soloavsnitt. I nybörjarklassen, där majoriteten av eleverna är förstaårselever, är undervisningen mer inriktad på att utveckla individuella färdigheter hos eleverna. Alla övar separat samtidigt som ett antal elever spelar tillsammans. Det finns bara ett trumset på åtta trumslagare, så de som inte spelar övar virvelteknik på kuddar enligt en kursplan med hjälp av en instruktionsbok. Resten av eleverna övar skalor och ackordprogressioner på diverse storbandsinstrument. Eleverna gör kontinuerliga avstämningar med läraren vad de lärt sig och läraren bockar av efter en checklista.

På en lektion med jazzbandet på grundnivån erfar jag en intressant undervisningskontext. Jag upplever hela gruppen väldigt mobil och väldigt högljudd. Det intressanta är att eleverna är oerhört duktiga på att spela. Läraren klarar knappt av att göra sig hörd och jag hör inte hans inräkning över sorlet. Ändå startar alla samtidigt och spelar låten rakt igenom. Så fort låten är slut bryter sorlet, papperskastandet och kringflackandet ut. Det tydligaste jag kan utläsa ur detta är att eleverna har lång erfarenhet av notläsning och samspel. Samtliga följer partituret med lätthet och de spelar tätt med varandra. I nybörjarklassen upplever jag något liknande. Färre än hälften av eleverna övar aktivt, men när de ska spela upp visar det sig att merparten av dem uppnår målen och mer därtill på sitt instrument.

5.4 Elevinflytande och ledarskap

Det skrivs inget om elevinflytande och medbestämmande i den centrala målbeskrivningen för musikundervisning på High school (California Department of Education). Det enda mål som inte uteslutande behandlar konkreta musikfrågor står i kategorin ”Anställning, samband och tillämpning” och säger att eleverna ska utveckla kompetens och kreativitet inom kommunikation. Efter samtal med framförallt Mr. Dailey (Personlig kommunikation, 23 november, 2010) har jag förstått att ledarskap och samarbetsförmåga anses vara mycket viktiga egenskaper som skolan strävar efter att utveckla hos eleverna. Det anses även viktigt att eleverna lär sig att se till och jobba för andra. Därför måste alla elever på Berkeley High school ha gjort ett antal volontertimmar för att få sin examen. De anordnar exempelvis dagar där de lagar mat och serverar behövande. Det ses som vedertagen praxis att eleverna ska tränas i ledarskap och samarbetsförmåga. Varje ämne anmodas att på sitt sätt träna eleverna i ledarskap. Inom musikämnet kan en framstående elev tituleras ”Student conductor”. Denna elev blir ett mellanled i kommunikationen mellan lärare och orkester eller band och kan också leda orkestern eller bandet när läraren är borta.

På bägge skolorna fick jag uppleva ledarskapet hos ”Student conductors”. På Redwood High school hade orkestern en kvällskonsert där denne elev hade satt ihop hela programmet och skrivit programblad. På Berkeley High school besökte jag en lektion med en symfoniorkester. Denna lektion var orkestern indelad i två delar i två separata klassrum. Stråkarna hade lektion i ena klassrummet ledda av en ”alumni” och blås och percussion leddes av läraren i andra klassrummet. Jag uppehöll mig i klassrummet där läraren var. Efter ett tag gick hon in i andra klassrummet men tecknade åt eleverna att fortsätta spela. När ingen dirigerade tappade orkestern tempo. Det lät snabbt väldigt illa, men de fortsatte att spela. Fler och fler slutade och började se sig omkring och efter ungefär två minuters tveksamt spelande tystnade de. En av slagverkarna var ”Student conductor” och ställde sig då framför gruppen. Han bestämde vilken takt de skulle spela ifrån, räknade in, dirigerade, avbröt och lät delar av ensemblen öva en extra gång och räknade sedan in allihop igen.

När jag frågade lärarna om hur de arbetar med elevinflytande framgick att det värderas högt på bägge skolorna. På en lektion med Top Jazzband på Berkeley High school mötte jag elever jag upplevde hade ett stort engagemang och också ett stort inflytande över undervisningen. De var självkritiska, diskuterade tempo, dynamik, tighet och samspel. De lyssnade på varandra och kom med förslag, även förslag riktade direkt till läraren gällande hans sätt att leda gruppen. De äldre eleverna visade de yngre. På Redwood High school syntes dessa sociala delar av undervisningen tydligast på lektioner med yngre elever där äldre elever deltog och fungerade som en extra resurs samt i studion där äldre engagerade elever fungerade som studiotekniker.

5.5 Ett svenskt perspektiv

På en av skolorna träffade jag en svensk familj som hade bott i området ett år. Sonen gick på musikprogrammet och pappan var musikintresserad så de delgav mig gärna sin bild av musikundervisningen där. Nedan redogör jag för samtalet med dem. (Personlig kommunikation, xx november, 2010).

Den största skillnaden mellan undervisningskontexterna upplevde de bägge var specialiseringen som kommer som en följd av att man väljer inriktning i High school. De menade bägge att svensk musikundervisning är mera allmän, vilket ger en större bredd och en ökad förståelse för hela ämnet. Sonen, som spelade i ett avancerat jazzband på skolan och för tillfället bara hade intresse för jazz, gillade specialiseringen. Han tyckte det var stimulerande att fördjupa sig inom jazzen tillsammans med en hel klass som bara ägnade sig åt genren. Pap-

pan, med en annan musikalisk bakgrund, tyckte annorlunda. Han ansåg att en musikalisk bredd är en bra grund och höll inte med sonen som menade att djupa kunskaper inom ett moment höjer intresset för andra moment.

Sonen upplevde en stor skillnad på undervisningen jämfört med vad han var van vid från Sverige. Framförallt kände han inte igen orkester- och storbandsundervisningen. Från sin skoltid i Sverige hade han mest erfarenheter av musikhistoria, körsång och spel i mindre rockensembler. Pappan däremot hade spelat i marschband under sin skoltid och kände väl igen undervisningssituationen. Under året hade de i undervisningen ägnat sig åt ett flertal olika moment, såsom musikhistoria, musiklyssning, musikteori samt ensemblespel, alltid ur ett jazzperspektiv. När jag frågade sonen om han kände till målen för undervisningen var han väl förtrogen med målen i den lokala kursplanen. Däremot kunde han inte relatera till de centrala målen och hade inte hört talas om målens kategoriindelning.

De var bägge överens om att nivån var högre än i motsvarande undervisningskontext i Sverige. Sonen tyckte att han fick kämpa hårt för att hänga med. De menade att en förklaring till detta är att ämnet är valfritt under High school och att majoriteten av eleverna som läser musik är motiverade. Men mer trodde de att elevernas långa musikaliska skolning är en faktor som höjer nivån. I en del situationer kände sonen att han hade fördel av sin något bredare musikaliska bakgrund. Exempel på sådana situationer var varje gång det presenterades ett helt nytt moment. I de stunderna kände han att han snabbare än de andra förstod momentet. Detta trodde han kunde bero på hans vana att komma i kontakt med olika musikstilar.

Sonen tyckte att skolan uppmuntrar till elevinflytande. Min uppfattning är att sonens tankar om skolans uppmuntrande till elevinflytande är riktiga. Eleverna har förvisso inget inflytande alls över planeringen av undervisningen. Eftersom han spelar i en avancerad grupp efterfrågas däremot elevernas åsikter och åsikterna lyfts upp till diskussion, vilket jag inte såg att de gjorde i de andra grupperna.

6. Slutdiskussion

Nedan knyter jag an uppsatsens syfte och frågeställningar till bearbetad litteratur och till mina fältstudier. Jag resonerar även kring mina nyvunna kunskaper utifrån ett svenskt forskningsperspektiv samt diskuterar resultatens betydelse för min kommande yrkesprofession.

6.1 Resultat

Syftet med den här uppsatsen är att nå en fördjupad insikt i vad man undervisar i ämnet Musik på två olika High schools i San Francisco Bay Area samt vad som påverkar lärarna i deras undervisningsurval. Jag formulerade mina frågeställningar efter de faktorer jag trodde hade störst inflytande på lärarnas undervisningsurval – ämnets målbeskrivning, ämnets tradition och elevernas inflytande.

6.1.1 Mål för musikundervisningen

Det finns regionala mål uppsatta för musikundervisningen. Dessa är uppsatta av California Department of Education och gäller all musikundervisning på allmänna skolor. Målen i undervisningen är indelade i fem kategorier som följer ämnet genom stadierna. Denna progressiva kategorisering, ihop med den mycket raka och tydliga målformulering som präglar styrdokumentet, underlättar en enhetlig syn på ämnet inom lärarkåren. Ändå visar min undersökning på olikheter i lärarnas undervisningsurval.

En av lärarna i min undersökning sorterade bort fyra av fem regionala målkategorier ur den lokala kursplan han formulerat. Han förklarade att det i hans kursplaner framgår vilka moment som är prioriterade och när jag läste hans kursplaner var det tydligt att kategorin ”Kreativt uttryck” var högprioriterad. I kategorin ”Historisk och kulturell kontext” syns däremot exempel på mål som faller ur undervisningen. Målet att eleverna ska kunna framföra musik från olika kulturer ignoreras på de flesta inriktningarna. Zandén (2010) anser att diskrepansen mellan styrdokument och undervisning i musikämnet är stor och Zimmerman Nilsson (2009) beskriver hur innehållet i undervisningen hon studerar påverkas av lärarnas ideologier och kompetenser. Detta resulterar i att vissa moment i kursplanen utlämnas till förmån för andra. Hon finner att kursplanens musikaliska aspekter spelar liten roll för såväl lärarnas intentioner som deras faktiska undervisning. Men det är också ett rimligt antagande att man uppnår vissa mål som en följd av att man jobbar med andra mål och att de på grund av detta inte får lika stort fokus i de lokala kursplanerna. Exempelvis jobbar man på skolorna jag besöker kontinuerligt med musikteori genom att undervisningen domineras av notläsning, trots momentets undanskymda roll i de lokala kursplanerna.

En del av målen, som målet att eleverna ska kunna förklara stilskillnader mellan traditionella amerikanska folkmusikgenrer, är mycket oprecist formulerade. Man kan fråga sig vilka amerikanska folkmusikgenrer som syftas till som traditionella. Det oprecisa i målen tyder jag som att kriterierna är öppna för tolkning.

6.1.2 Traditionell musikundervisning

Alla tre musiklärarna relaterade begreppet ”Traditionell amerikansk musikundervisning” till den undervisning de menade har dominerat amerikansk musikundervisning under nittonhundratalet. Den musikundervisning som har dominerat och utvecklats till vad man på många håll undervisar idag har i huvudsak bestått av marschband, storband och orkesterspel. Mycket av detta lever kvar idag och banden och orkestrarna spelar en stor roll för skolornas promotion då de ofta är ute på tävlingar och turnéer. På bägge skolorna jag besökte var storband och orkester de inriktningar som lockade flest elever och det fanns inte så mycket annat att välja på.

Men att det i undervisningen fanns icketraditionella moment som kör, teori och gitarrensemble skulle kunna vara ett tecken i tiden på att den prägel den traditionella musikundervisningen satt på dagens håller på att släppa. En förklaring till att moment som teori och gitarrensemble börjar konkurrera med de traditionella kan vara att den traditionella musikundervisningen härstammar från en kultur som inte längre är dominant. I ett så mångkulturellt samhälle som Kalifornien väcks givetvis frågan vems kultur man egentligen ska lära ut.

6.1.3 Elevinflytande

Trots att den regionala målbeskrivningen utlämnade området, ansågs elevinflytande vara viktigt på bägge skolorna. Enligt lärarna visade sig detta genom att elevernas åsikter värderades högt. Vad jag kunde se på de lektioner jag observerade samt vad jag kunde förstå av samtal med elever stämde det i de avancerade grupperna. Men i övriga grupper upplevde jag att ingen större notis togs om elevernas åsikter. Detta tolkar jag som att eleverna ska ha nått en viss nivå, åldersmässigt eller speltekniskt, innan deras åsikter räknas. Då eleverna heller inte var delaktiga i planeringen sträckte sig inflytandet i de flesta grupperna till att eleverna fick önska låtar att spela eller sjunga. Även detta inflytande kan vara bedrägligt menar Ericsson och Lindgren (2010), då läraren utifrån en bedömning av bland annat låtens svårighetsgrad i regel har sista ordet. Elevers inflytande begränsas även i musikskapande, vilket är ett moment som i målen är förknippat med kreativitet och inflytande. Kreativiteten riskerar här att bromsas av ett underförstått regelverk som kontrollerar arbetsform, låtform och textinnehåll (Ericsson & Lindgren).

På bägge skolorna såg jag hur elever som inte klarade av att spela ett parti i en låt uppmanades av läraren att inte spela det partiet alls. Detta handlande begränsar elevens inflytande över undervisningen och förstärker lärarens tolkningsföreträde. Däremot fick jag på bägge skolorna se exempel på fungerande elevinflytande, framförallt genom rollen eleven som var ”Student conductor” hade samt de äldre elevernas inflytande över sin undervisning.

6.1.4 Ett svenskt perspektiv

Genom ett möte med en svensk elev som varit i verksamheten mycket längre än jag, fick jag ta del av ytterligare ett svenskt perspektiv, utöver mitt, på skillnader som kan förekomma mellan musikundervisning på högstadiet i Sverige och på High school i USA. Det var framförallt på tre punkter som han ansåg att undervisningskontexterna skilde sig från varandra. Dels var det valet av inriktning som gjorde att bredden i undervisningen på High school försvann. Dels var det undervisningens innehåll och upplägg och dels var det nivån på undervisningen. Han upplevde att nivån på undervisningen var hög och menade att detta måste förstås mot bakgrunden att musik är ett valbart ämne där majoriteten av eleverna har ett stort musikintresse samt att eleverna har en lång musikutbildning bakom sig.

6.1.5 Sammanfattning

Musikundervisningen på de två High schools jag besökte var präglad av sin historia. De moment som varit dominerande i undervisningen i nästan ett sekel vägde fortfarande tyngst, även om det gick att skönja tendenser till förnyelse. Elevernas inflytande på undervisningen var marginellt. När eleverna blev äldre och mer erfarna ökade dock ansvaret. De regionala mål som reglerade undervisningen hade liten betydelse för vilket undervisningsurval lärarna gjorde. Däremot spelade de en stor roll för en gemensam bild av ämnet inom lärarkåren.

6.2 Studiens betydelse för yrkesprofessionen

Genom att jag tagit del av vad som av amerikaner uppfattas som traditionell amerikansk musikundervisning har jag också tagit del av uttryck för den amerikanska kulturen. I den stund jag gör dessa uttryck till mina egna omformas de och anpassas till min verklighet som musikalärare. Mina erfarenheter från den amerikanska musikundervisningen har vidgat mina vyer och gett mig nya perspektiv på undervisning.

Jag har fördjupat mina kunskaper i hur eleverna kan få inflytande över musikundervisningen, men också lärt mig hur elevinflytande kan vara bedrägligt i moment där eleverna får styra själva. Uppsatsen visar på hur lärare prioriterar vissa moment ur målbeskrivningen framför andra. Detta må vara oundvikligt, men vetskapen om att en del moment lätt sätts åt sidan är viktig att förhålla sig till.

Jag skriver i inledningen om vikten av att möta och ta del av nya kulturer för att utveckla sin förmåga att förstå och leva sig in i andras villkor och värderingar. Arbetet med den här uppsatsen har utvecklat den förmågan hos mig och resulterat i en större kulturell förståelse, så att jag på bästa sätt nu ska kunna hantera de möjligheter och problem som är en naturlig följd av den kulturella mångfald som idag präglar svensk skola.

Referenser

Litteratur

- Bergman, Åsa (2009) *Växa upp med musik*. Göteborg: Institutionen för kulturvetenskaper, Göteborgs Universitet
- Emanuelsson, Bo (1990) *Musik i skolan*. Lund: Studentlitteratur
- Ericsson, Claes (2002) *Från guidad visning till shopping och förströdd tillägnelse*. Lund: Malmö Academy of Music
- Ericsson, Claes & Lindgren, Monica (2010) *Musikklassrummet i blickfånget*. Forskningsrapport 2010:1, Högskolan i Halmstad
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (2007) *Metodpraktikan* Vällingby: Elanders Gotab
- Giddens, Anthony (2003) *En skenande värld*. Stockholm: SNS
- Johansson, Bo & Svedner, Per Olov (1998) *Examensarbetet i lärarutbildningen*. Uppsala: Kunskapsföretaget
- Lilliestam, Lars (1998) *Svensk rock*. Göteborg: Bo Ejeby förlag
- Lundberg, Dan, Ronström, Ove & Malm Krister (2000) *Musik, medier, mångkultur*. Hedemora: Gidlunds förlag
- Merriam, Sharan B (1988, 2004) *Fallstudien som forskningsmetod*. Lund: Studentlitteratur
- Roth, Hans Ingvar (1998) *Den mångkulturella parken*. Stockholm: Liber
- Stukát, Staffan (2005) *Att skriva examensarbete inom utbildningsvetenskap*. Lund: Studentlitteratur
- Zandén, Olle (2010) *Samtal om samspel*. Göteborg: Nämnden för konstnärligt utvecklingsarbete vid Konstnärliga fakulteten, Göteborgs universitet
- Zimmerman Nilsson, Marie-Helene (2009) *Musiklärares val av undervisningsinnehåll*. Göteborg: Nämnden för konstnärligt utvecklingsarbete vid Konstnärliga fakulteten, Göteborgs universitet

Styrdokument

Utbildningsdepartementet (1994) *Läroplaner för det obligatoriska skolväsendet och de frivilliga skolformerna*. s. 5, 7, 10, 32, 34 Stockholm: Utbildningsdepartementet

Internet

California commission on teacher credentialing (2004)

Music teacher preparation in California

Hämtat 4 oktober 2010, från

www.ctc.ca.gov/educator-prep/standards/SSMP-Handbook-Music.pdf

California Department of Education

California State Standards for Music

Hämtat 3 oktober 2010, från

www.cde.ca.gov/be/st/ss/mumain.asp

HSFR Etikregler

Hämtat 1 november 2010, från

www.codex.vr.se/texts/HSFR.pdf

Skolverket

Hämtat 20 december 2010, från

www.skolverket.se/sb/d/2386/a/16138/func/kursplan/id/3877/titleId/MU1010%20-%20Musik

Muntliga källor

Intervju med Suzanne McCulloch, rektor för ämnena inom Arts i Contra Costa County, 22 november 2010.

Intervju- och samtalsguide

Temat

Arts

Organisationen som styr musikundervisningen

Musikundervisningens utformning relaterat till varje stadium

Innehåll i musikundervisningen

Styrdokument

Traditionell musikundervisning

Elevinflytande